

Waardebepaling van bomen

Hans Gierveld, projectcoördinator Bomenstichting

In 1972 introduceerde ir. A. Raad een methode om de waarde van een boom vast te stellen. Het ging daarbij niet om de economische waarde, maar om de belevingswaarde, of, zoals hij zelf schreef "de waarde die een boom heeft ter verrijking van het stadsbeeld of het landschap" (Raad 1972). Zijn methode heeft inmiddels een ruime bekendheid gekregen. Zij wordt in Nederland vooral toegepast ten behoeve van schadeclaims (schade door verkeer aan bomen), maar is nog niet algemeen geaccepteerd. Als het gaat om afweging van het belang van de boom of bomen kan deze waardebe-paling een belangrijke ondersteuning zijn van de, moeilij-k te waarden, belevingswaarde van de boom.

De Bomenstichting ziet het daarom als haar taak, de eigenaar en beheerders van bomen een goed onder-bouwde, juridisch aanvaardbare methode aan te bieden, die bovendien "gebruiksvriendelijk" is. Studenten aan de LU-Wageningen hebben de afgelopen jaren diverse Europese methoden van waardebe-paling geïnventari-seerd en beoordeeld (J. Clappers 1977, A. M. Baeten 1986). Een werkgroep van de Bomenstichting, be-staande uit diverse deskundigen op dit terrein, is tot de conclusie gekomen dat de "Methode Raad" met enkele aanpassingen de voorkeur verdient boven andere metho-den.

Methode Raad

Uitgangspunt van de methode Raad is de diameter op bosthoogte (1,30 m) en de eenheidsprijs per cm² grond-vlak. De eenheidsprijs is een regelmatig aangepast be-drag, gebaseerd op de totale plantkosten per cm² grond-vlak (zie verderop). Uit de diameter kan het grondvlak worden bepaald ($0,25 \times \pi \times d^2$) ($\pi = 3,14$). Het produkt van de eenheidsprijs en het grondvlak levert de basis-waarde van de boom. Deze basiswaarde moet nog wor-den vermenigvuldigd met de reductiefactoren. De uit-komst levert de uiteindelijke - belevings - waarde van de boom.

De voorgestelde aanpassingen

De methode

De werkgroep heeft een enkele wijziging aangebracht in

De reductiefactoren zijn:

<i>Standplaatswaarde</i>	
stadscentrum	1,0
stedelijk gebied	0,9
halfstedelijk gebied	0,8
stadsrand	0,7
landelijk gebied	0,6
<i>Conditiewaarde</i>	
gezonde, vitale boom	1,0
traploos verloop naar dode boom	0,0
<i>Plantwijze</i>	
solitairen	1,0
straatbomen	0,8
in groepen van 2-5 stuks	0,6
in grotere groepen	0,4
in bossparken	0,2

de door Raad voorgestelde methode. Zij heeft, in navol-ging van de gemeente Rotterdam (Stolk 1985) besloten, de factor soortwaarde te schrappen. In de oorspronke-lijke methode gold er een reductiefactor voor els, popu-lier en wilg van 0,4. De overige soorten 1,0. Alle boom-soorten hebben nu, esthetisch gezien, een gelijke waarde.

De eenheidsprijs

Ook heeft de werkgroep zich gebogen over de een-heidsprijs. In 1972 stelde Raad deze of f 2,- cm² stam-oppervlak, een bedrag dat gebaseerd was op de te ma-ken kosten voor het planten van een boom. In 1982 spreekt Raad over een eenheidsprijs van f 4,-. Zorge (Stolk 1985, Stolk 1988) werkt in 1985 met een prijs van f 8,-. Bekijken we de kosten voor het planten van een laanboom met een veel gebruikte maat (10/12) in een rijbeplanting aan de hand van de landschapsvoorzie-ningsnormen van de Directie Bos- en Landschapsbouw (prijsspeil 01-07-1987) dan komen we op het volgende.

De gemiddelde aanschafprijs van een laanboom (10/12) is volgens deze normen f 25,37. De aanlegkos-

De plataan voor het schoolgebouw aan de Schimmelpenninckkade in Amersfoort uit het voorbeeld.

ten, inclusief aankoop boom en paal, onderhoud en nazorg, bedragen f 72,00. Deze boom heeft een grondvlak op 1,30 m van 8 cm^2 . Dit levert een eenheidsprijs van f $72,00/8 = f$ 9,-. Met deze iets hogere, eenheidsprijs zal de belevingswaarde van een boom berekend moeten worden.

Een voorbeeld

In de gemeente Amersfoort staat voor het schoolgebouw aan de Schimmelpenninckkade een reusachtige Plataan (*Platanus acerifolia*). Opvallend aan de boom is de dikke stam met een omvang van 500 cm op borsthoogte.

De vitaliteit van de boom is goed.

De factoren zijn als volgt:

Standplaatswaarde - stedelijk gebied = 0,9

Conditiewaarde - gezonde vitale boom = 1,0

Plantwijze - solitair = 1,0

Eenheidsprijs: f 9,- cm^2

Diameter stamoppervlak = 160 cm

De esthetische basiswaarde is dan:

$0,25 \times \pi \times (160 \text{ cm})^2 = 25600 \text{ cm}^2$ (stamoppervlak)

$25600 \times f$ 9,- = f 230.400,-. Dit bedrag vermenigvuldigd met de reductiefactoren levert ons het volgende bedrag:

f 230.400,- \times 0,9 \times 1,0 \times 1,0 \times 1,0 = f 207,360,-

De methode mag geen alibi worden om bomen, zoals deze treurwilg (*Salix sepulcralis* 'Tristis'), weg te halen.

Toepassing

In welke gevallen kan nu de Methode Raad gebruikt worden?

- In de eerste plaats stelt de Bomenstichting dat elke volwassen boom onvervangbaar is en dus van onschatbare grote waarde. Zij beveelt het gebruik van de Methode Raad dan ook niet aan voor het snel bepalen van een afkoopsom voor een boom. De methode mag geen alibi worden om bomen weg te halen!
- Als een waardevolle boom om wat voor reden dan ook toch moet wijken, kan - na zorgvuldige afweging - worden besloten de boom te rooien en vooraf de waarde te bepalen met de Methode Raad. De uitkomst is dan in principe uitgangspunt voor een betaling van degene op wiens last het rooien geschiedt aan de eigenaar van de boom. De laatste dient dan uiteraard wel voor vervanging te zorgen.
- Ook kan het gebeuren dat een boom onbedoeld - of soms zelfs met opzet - wordt beschadigd of vernietigd. De methode is dan achteraf een goed middel om de schade te berekenen en een claim in te dienen, resp. een boete vast te stellen. Dit kan ook gebeuren volgens de door de heer Zorge (Stolk, 1985) geopperde "Verbeterde Methode Raad". Zorge berekent de totale schade na de aanplant van een vervangende boom. Hij sommeerde dan de kosten voor het herplanten (inclusief een jaar nazorg) met het verschil in boomwaarde van de vernielde en de nieuwe boom.
- Een laatste toepassing van de Methode Raad opverde de heer Zorge (Stolk 1988) onlangs. Hij heeft aan de diverse vormen van beschadiging een verminde-

ringspercentage toegekend. Bij schade wordt dan de waardevermindering toegekend. Samen met de te maken onkosten voor de noodzakelijke verzorging van de boom vormt dit de hoogte van de schadeclaim aan de veroorzaker. Dit bedrag mag echter nooit hoger zijn dan de schadeclaim bij de totale vernietiging van de boom.

Tot slot

Bomen zijn vaak het kind van de rekening bij plannen voor ruimtelijke ordening. Enerzijds omdat ze niet op kaart of in bestemmingsplannen staan, maar ook omdat men geen waarde aan bomen toekent. Met deze methode kunnen we eenvoudig inzicht krijgen in de waarde van een boom voor de samenleving. Daarnaast zal, wanneer schade aan bomen in geld wordt uitgedrukt, het belang van bomen duidelijker worden. In de gemeente Rotterdam is deze waardebepalingsmethode opgenomen in de kapverordening. Hier weet men de bomen op hun waarde te schatten. Veel gemeenten zouden dit goede voorbeeld moeten volgen.

Literatuur

- Baeten, A. M., Methoden van monetaire waardebepalings van individuele bomen. L.U. Wageningen 1986-7.
- Raad, A., Proeve van een waardebepalings van straat- en parkbomen. Groen, nr. 4/1972.
- Raad, A., Bomen in stad en dorp. Vereniging Nederlandse Gemeenten 1982.
- Stolk, T. Gesplitste berekening verhaalt boomwaarde en herplantkosten. Tuin en Landschap, nr. 2/1985.
- Clappers, J. 1978; De waarde van stadsbomen, rapport nr. 152, RBL De Dorschkamp.